

รายงานสรุปบทเรียน

- ชื่อโครงการฝึกอบรม : Digital Code of Merit
- วันที่เข้ารับการฝึกอบรม : วันพุธ ที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๙
- สถานที่ : ผ่านระบบ OCSC Learning Portal ศูนย์การเรียนรู้ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการ
- จัดโดย : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- ผู้จัดทำรายงาน : นางสาวสุภาวิทย์ เจริญศรี ตำแหน่ง นักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ
- หน่วยงาน กลุ่ม/ฝ่าย : กลุ่มงบประมาณ กองคลัง
- วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อให้เรียนรู้ความหมายของจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
๒. เพื่อให้เรียนรู้การเข้าถึงข้อมูล
๓. เพื่อให้เรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์
๔. เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในสังคมดิจิทัล

สรุปเนื้อหาการฝึกอบรม :

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม การใช้งานที่ขาดความรับผิดชอบอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ เราจึงควรมีแนวทางปฏิบัติตัวที่สำคัญ ทั้งในด้านมารยาทดิจิทัล การตระหนักถึงความปลอดภัย และการเคารพสิทธิส่วนบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตัวในสังคมออนไลน์ได้อย่างมีคุณภาพและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย

๑. มารยาทบนเน็ต ๑๐ ข้อ (Netiquette)

นิยามของคำว่า มารยาทบนเน็ต คือ กฎเกณฑ์และข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในสังคมออนไลน์ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและให้เกิดดีซึ่งกันและกัน โดยมี ๑๐ ข้อ ดังนี้

๑. ความเป็นมนุษย์ คือ การตระหนักไว้เสมอว่าคู่สนทนาเป็นตัวตนและความรู้สึกเหมือนในชีวิตจริง
๒. มาตรฐานเดียวกับชีวิตจริง คือ การยึดถือศีลธรรมและกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ต่อหน้า
๓. รู้กาลเทศะ คือ การศึกษาวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มหรือแพลตฟอร์มก่อนเข้าไปมีส่วนร่วม เหมือนกับการปฏิบัติตัวในชีวิตจริง
๔. เคารพเวลาและทรัพยากร คือ การไม่ส่งข้อมูลขยะ (Spam) หรือไฟล์ที่มีขนาดใหญ่เกินจำเป็น
๕. การนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดี คือ การใช้ภาษาที่ถูกต้อง สุภาพ และมีเหตุผลในการสื่อสาร
๖. การแบ่งปันความรู้ คือ การนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
๗. การควบคุมอารมณ์ คือ การหลีกเลี่ยงการโต้เถียงด้วยอารมณ์รุนแรง
๘. เคารพความเป็นส่วนตัว คือ การไม่ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลหรือความลับของผู้อื่น

ผู้อื่น

๙. ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด คือ ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเทคนิคสูงกว่าไม่ควรเอาเปรียบ

๑๐. การให้อภัย คือ การเข้าใจและตัดเตือนความผิดพลาดของผู้อื่นอย่างสุภาพ

๒. มารยาทการใช้โทรศัพท์ในที่สาธารณะ (Phone Etiquette in Public)

มารยาทในการใช้โทรศัพท์ในที่สาธารณะเป็นการเคารพ สิทธิในพื้นที่ส่วนรวมและไม่รบกวนผู้อื่น โดยวิธีที่ควรปฏิบัติในที่สาธารณะ มีดังนี้

๑. การใช้เสียง ควรปรับระดับเสียงเรียกเข้าให้เบาลง หรือเปิดระบบสั่น และไม่เปิดลำโพง ขณะสื่อสาร เมื่ออยู่ในที่สาธารณะ

๒. การรักษาระยะห่าง หากต้องสนทนาเรื่องส่วนตัว ควรปลีกตัวไปยังพื้นที่ที่ไม่รบกวนผู้อื่น

๓. ความปลอดภัยและกาลเทศะ ควรดใช้โทรศัพท์ในสถานที่ที่ต้องการความเงียบ เช่น โรงพยาบาล ห้องสมุด หรือขณะข้ามถนน

๓. การเอาใจใส่ผู้อื่น (Empathy)

การเอาใจใส่ผู้อื่นถือเป็นทักษะทางอารมณ์ที่สำคัญที่สุดในการลดความขัดแย้งออนไลน์ สิ่งที่เราควรถือปฏิบัติ มีดังนี้

๑. การคิดก่อนโพสต์ ควรพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับความรู้สึกของผู้อื่น

๒. ความเข้าใจในความแตกต่าง ยอมรับความหลากหลายทางความคิด วัฒนธรรม และความเชื่อ โดยไม่ตัดสินกันด้วยอคติ

๔. มารยาทในชีวิตประจำวันกับมารยาทในโลกดิจิทัล (Real Life & Digital Life Etiquette)

เราสามารถเปรียบเทียบได้ว่าโลกออนไลน์คือส่วนหนึ่งของโลกจริง เพราะมีความสอดคล้องว่า พฤติกรรมที่ยอมรับไม่ได้ในชีวิตจริง (เช่น การขโมย การด่าทอ) ก็ย่อมยอมรับไม่ได้ในโลกดิจิทัล และเราควรมีความรับผิดชอบในทุกการกระทำบนออนไลน์ เพราะมีผลผูกพันทางกฎหมายและชื่อเสียงเช่นเดียวกับ โลกภายนอก

๕. การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying)

การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) คือ การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อระราน ข่มขู่ หรือทำให้ผู้อื่นอับอายอย่างเจตนาและต่อเนื่อง โดยมีวิธีการ เช่น การส่งข้อความด่าทอ การสร้างข่าวลือเท็จ การตัดต่อภาพอนาจารหรือภาพที่น่าอับอาย การกีดกันออกจากกลุ่มออนไลน์ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเหยื่ออย่างรุนแรง และอาจนำไปสู่ภาวะซึมเศร้า

๖. การเผยแพร่ข้อมูลบนโลกออนไลน์ (Sharing Society)

ในยุคที่เราทุกคนเป็นสามารถเป็นสื่อได้ เราต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ส่งต่อ ซึ่งเราควรจะเป็นผู้สร้างและผู้ส่งต่อเนื้อหาที่มีคุณภาพในโลกออนไลน์ เช่น การตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนแชร์ เพื่อป้องกันการแพร่กระจาย ข่าวปลอม การเคารพทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อการอ้างอิงแหล่งที่มา และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานผู้อื่น

๗. การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy)

ควรรักษาข้อมูลส่วนบุคคลเสมอ ไม่เผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เลขบัตรประจำตัวประชาชน ที่อยู่ ตระหนักว่าข้อมูลที่โพสต์ไปแล้วจะคงอยู่ตลอดไปและสามารถสืบค้นกลับมาได้แม้จะผ่านเวลาไปนานแล้ว และควรมีการการตั้งค่าสิทธิ์การใช้งานฟีเจอร์ความเป็นส่วนตัวในแอปพลิเคชันเพื่อจำกัดการเข้าถึงข้อมูล

๘. การแสดงออกทางอารมณ์บนสื่อสังคมดิจิทัล (Emotional expression on digital social media)

เราต้องรู้จักการจัดการอารมณ์เพื่อรักษาความสัมพันธ์ทางสังคม มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่ใช่โซเซียลมีเดียเป็นที่ระบายอารมณ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเราในอนาคต ใช้วิธีวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ เน้นการติเพื่อก่อ แทนการใช้ถ้อยคำหยาบคาย

๙. การระมัดระวังอันตรายบนโลกอินเทอร์เน็ต (Dangerous online)

ในปัจจุบันมีอันตรายบนโลกอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การรู้เท่าทันภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ที่มาพร้อมกับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทรัพย์สิน ข้อมูลส่วนบุคคล หรือความปลอดภัยในชีวิตจริง จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

๑. ประเภทของภัยคุกคามที่พบบ่อย

๑.๑ Phishing การส่งอีเมลหรือข้อความปลอมที่หน้าตาเหมือนมาจากธนาคารหรือหน่วยงานรัฐ เพื่อหลอกให้กรอกรหัสผ่านหรือข้อมูลบัตรเครดิต

๑.๒ Online Scams เช่น กลโกงด้าน การซื้อขายของออนไลน์ การหลอกลงทุน

๑.๓ Malware & Ransomware ไวรัสหรือซอฟต์แวร์ประสงค์ร้ายที่เข้ามาขโมยข้อมูล หรือทำการล็อกรหัสไฟล์ในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเรียกค่าไถ่

๑.๔ Public Wi-Fi Risks การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตสาธารณะที่ไม่มีการเข้ารหัส ทำให้มีฉวยขโมย สามารถ ดักจับข้อมูลที่รับส่งได้ง่าย

๒. ผลกระทบจากความประมาทบนโลกออนไลน์

๒.๑ การสูญเสียทรัพย์สินจากการถูกโอนเงินออกโดยไม่รู้ตัว

๒.๒ การถูกสวมสิทธิ์ คือ การที่ฉวยขโมยนำข้อมูลส่วนตัวไปเปิดบัญชีม้า กู้เงิน หรือทำเรื่องผิดกฎหมายในชื่อของเรา

๒.๓ ผลกระทบต่อชื่อเสียง เนื่องจากข้อมูลส่วนตัวที่ถูกเผยแพร่อาจถูกนำไปบิดเบือนเพื่อโจมตีตัวบุคคล

๓. แนวทางการป้องกันและรับมือ

๓.๑ ไม่คลิกลิงก์ที่ไม่มั่นใจแหล่งที่มา และไม่ให้ข้อมูลส่วนตัวกับใครผ่านทางโทรศัพท์หรือแชทโดยไม่ได้ตรวจสอบอย่างเป็นทางการ

๓.๒ การตั้งค่าการยืนยันตัวตน ๒ ชั้นเสมอ (เช่น รหัสผ่าน + OTP)

๓.๓ หมั่นอัปเดตระบบปฏิบัติการและแอปพลิเคชันให้เป็นเวอร์ชันล่าสุดเพื่อปิดช่องโหว่ความปลอดภัย

๓.๔ ไม่โพสต์ภาพที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว บัตรประชาชน หรือตำแหน่งที่อยู่แบบ Real-time เพราะเป็นการชี้ช่องให้ฉวยขโมยติดตามได้ง่าย

๑๐. ไชเบอร์ สต็อกกิ้ง (Cyber Stalking) คืออะไร

คือการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ในการ ติดตาม คุกคาม หรือสอดส่อง บุคคลอื่น อย่างต่อเนื่องโดยที่อีกฝ่ายไม่ยินยอม เพื่อทำให้เหยื่อเกิดความหวาดกลัว อับอาย หรือรู้สึกไม่ปลอดภัย เช่น การส่งข้อความก่อกวนซ้ำ ๆ การแอบขุดคุ้ยข้อมูลส่วนตัวมาประจาน หรือการตามไปคอมเมนต์ระราน ในทุกพื้นที่ออนไลน์ สิ่งเหล่านี้เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวอย่างรุนแรง และทำลายสุขภาพจิต ของเหยื่อ ซึ่งในทางกฎหมายในหลายประเทศรวมถึงไทย พฤติกรรมลักษณะนี้ถือเป็นความผิดทางกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการคุกคามและสิทธิส่วนบุคคล

สรุปได้ว่า การปฏิบัติตัวในโลกออนไลน์ที่ดีไม่ใช่เพียงการมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี แต่คือความรู้จักนำความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสาร ควบคู่ไปกับการรู้เท่าทัน ภัยคุกคามและรักษาสิทธิความเป็นส่วนตัวอย่างเคร่งครัด หากผู้ใช้งานทุกคนยึดถือบรรทัดฐานทางจริยธรรม และมีมารยาทในการใช้งานเช่นเดียวกันกับในชีวิตจริง ก็จะช่วยสร้างสังคมออนไลน์ที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย และลดปัญหาการคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจและทรัพย์สินในระยะยาวได้